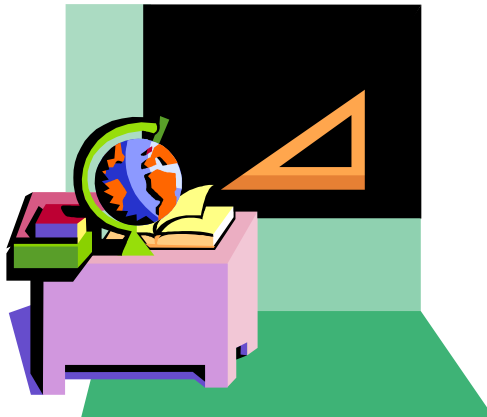

ATMINTINĖ BŪSIMŲ PIRMOKŲ TĖVELIAMS

„Aš jau pasiruošęs į mokyklą?“

Paruošė Pasvalio r. sav. Pedagoginės psichologinės tarnybos
Inga Kaulinskienė – vyr. specialioji pedagogė;
Andromeda Baršauskienė – logopedė metodininkė.

SVARBIAUSI BRANDUMO MOKYKLAI KOMPONENTAI

- **Socialinis emocinis brandumas:** savęs suvokimas ir savigarba; elementari savikontrolė, susivaldymas; gebėjimas gyventi greta kitų: bendravimas, bendradarbiavimas, atsakomybė.
- **Intelektinė branda:** aktyvus domėjimasis pasauliu; jautrumas vaizdams, garsams, žodžiams; geri darbinės atminties įgūdžiai; probleminio loginio mąstymo pradmenys; išlavėjusi kalba; gebėjimas įsivaizduoti, bandymas kurti.
- **Nuostata ir pasirengimas tapti mokiniu:** nusiteikimas eiti į mokyklą; domėjimasis knygomis; pasirengimas rašymui; elementarūs matematiniai vaizdiniai.

Elementarūs kalbos reikalavimai būsimam pirmokui:

Taisyklingas garsų tarimas, gebėjimas pasekti pasaką, padeklamuoti eilėrašį, papasakoti įvykį.

Iki šiol kalba vaikui buvo paprasčiausiai bendravimo su suaugusiais ir bendraamžiais priemonė, jis tarsi nekreipė į ją dėmesio. Dabar kalba pati tampa analizavimo objektu. Prieš pradėdamas mokytis skaityti ir rašyti, vaikas turi mokėti klausyti, iš kokių garsų susideda jo tariami žodžiai, t. y. turi mokėti analizuoti garsais, pasakyti, iš kokių garsų susideda žodžiai.

Gerai išsivystęs, taisyklingas kalbėjimas yra viena iš svarbiausių sėkmingą vaiko mokymąsi mokykloje nulemiančių veiksnių. Įvairūs kalbėjimo raidos sunkumai neišvengiamai turi įtakos mokslams. Be to, tai trikdo bendravimą su aplinkiniais, traumuoja vaiko psichiką. Mokiniai, turintys kalbėjimo sutrikimų, labai sunkiai įgyja taisyklingos rašybos įgūdžius, vėliau išmoksta skaityti, jiems sudėtinga mokytis matematikos ir gamtos pažinimo dalykų.

Kaip Tėveliai gali padėti vaikui pasiruošti mokyklai:

- **Mokykite taisyklingai tarti garsus.**

Taisyklingas garso tarimas priklauso nuo tikslios artikuliacijos. Dažniausiai netiksliai tariami garsai š, ž, č, c, dž, dz, f, r, ch, h, l. Taisyklingam šių garsų tarimui reikalinga kasdienė lūpų, liežuvio mankšta. Paaiškinus logopedui, atlikite pratimus kartu su savo mažaisiais. Sekite vaiko kalbą: netaisyklingai tariamus žodžius pataisykite, pakartokite patys taisyklingai, kartokite kartu su vaiku.

Įtvirtinti kalbos garsus labai padeda žaismingos skaičiuotės bei greitakalbės.

- **Lavinkite foneminę klausą.**

Vaikai paprastai painioja panašiai tariamus garsus: k-t, g-d, s-š, z-ž, r-l. Pamokykite vaikus skirti nurodytą garsą garsų, skiemenų ar žodžių eilėje. Galima mokyti: nustatyti pirmąjį žodžio garsą; sugalvoti kuo daugiau nurodytu garsu (pvz.: a, m, k...) prasidedančių žodžių; pasakyti sakinį, kuriame visi žodžiai prasidėtų tuo pačiu garsu; pratęsti pasaką ir pan.

- **Turtinkite žodyną.**

Naujus žodžius, kurių jūs norite išmokyti savo vaiką, išstarkite aiškiai, lėtai, pakartokite keletą kartų. Mokykite erdvinis, laiko santykius reiškiančių žodžių, įvairių apibendrinimų, antonimų (priešingos reikšmės žodžių). Paaiškinkite, kad žodžiai gali turėti kelias reikšmes.

- **Mokykite pasakoti.**

Mokykloje svarbu mokėti atsakyti į klausimus pilnu sakiniu, nuosekliai išdėstyti savo mintis, todėl lavinkite vaiko sugebėjimą rišliai pasakoti. Pradžioje mokykite apibūdinamojo pasakojimo, lyginkite du daiktus, panaudokite siužetinius paveikslėlius, knygelių iliustracijas. Dėliokite paveikslėlių serijas ir skatinkite papasakoti juose pavaizduotas istorijas. Vaikai mėgsta kurti, todėl pažaiskite žaidimą "tęsk toliau". Kartu stebėkite ir aptarkite televizijos laidas. Raskite laiko kiekvieną dieną po 20 min. vaikams garsiai paskaityti kokį nors tekstą, geriausiai tinka pasakėlė. Tokiu būdu lavėja vaiko girdimasis suvokimas, vaizduotė, vėliau jie padės lengviau formuoti skaitymo bei rašymo įgūdžiams.

Dažniausiai tėveliai klausia:

Ar turi būsimas pirmokas mokėti skaityti?

Ne. Tačiau jeigu pats vaikas nori mokytis skaityti, padėkite jam. Jokiu būdu neslopinkite jo smalsumo. Skatinkite domėtis knygomis, jų iliustracijomis, tekstais, simboliais.

Būsimasis pirmokas turėtų mokėti tinkamai pasidėti, laikyti knygą, žinoti, kur jos pradžia, pabaiga, viršus, apačia.

Skatinkite dėmesingai klausytis skaitymo, pasikalbėkite apie tai, ką girdėjo.

Pastebėkite raides, užrašus, pvz. pasiūlykite vaikui išsirinkti jam patinkančią raidę, ieškoti jos laikraščio iškarpoje, ją išbraukti; senoje knygoje surasti pasirinktą žodį, jį apibraukti; pastebėti užrašus parduotuvių vitrinose, reklamose ir pan.

Būsimasis pirmokas pradeda skirti raides nuo kitų simbolinių ženklų, atpažįsta parašytą savo vardą ar kitus jam reikšmingus žodžius.

Padėkite suprasti vaikui, kad pažinęs raides, išmoks pats skaityti ir galės daug sužinoti.

Jums galėtų padėti pvz., St. Abromavičiaus RUDUO SU RAIDĖMIS; ŽIEMA SU RAIDĖMIS; PAVASARIS SU RAIDĖMIS; VASARA SU RAIDĖMIS užduočių knygelės priešmokyklinukams (serija „Rengiuosi į mokyklą“) ir kt.

Ar turi mokėti rašyti?

Dažniausiai vaikai į mokyklą ateina mokėdami parašyti savo vardą. Tačiau daug svarbiau yra išmokyti vaiką taisyklingai laikyti pieštuką, orientuotis popieriaus lape (turėtų žinoti, kur lapo viršus, apačia, vidurys, apatinis kairysis lapo kampas ir pan.).

Skatinkite kopijuoti įvairias linijas, ornamentus, spausdintines raides (jokiu būdu ne rašytines raides, nes to išmoks mokykloje).

Lavinkite akies ir rankos koordinaciją: spalvinkite kontūrinius piešinius, pieškite smulkius raštus, ornamentus, mokykite išdėstyti vaizdus popieriaus lape, karpykite paprastų pavidalų daiktus, lipdykite iš plastilino, molio, lankstykite iš vielos, popieriaus.

Jums galėtų padėti pvz., L. Barzdonytės-Morkevičienės RANKOS LAVINIMO PRATYBOS. 1 ir 2-asis pratybų sąsiuviniai priešmokyklinukams (serija „Rengiuosi į mokyklą“) ir kitos įvairios lavinančios knygelės.

Kokios turi būti matematinės žinios?

Visko vaikas išmoks mokykloje, tačiau mažieji su malonumu skaičiuoja savo pirštukus, aplinkos daiktus, todėl reikia palaikyti jo norą skaičiuoti, plėsti matematinius vaizdinius.

Būsimam pirmokui matematika būtina dėl to, kad reikalavimus ir užduotis kelia pati aplinka: kiek nupirkti saldainių, kad užtektų visiems draugams? Kaip pasidalinti pusiau pyragaitį? Kiek padėti lėkščių, kad būtų kiekvienam šeimos nariui ir pan. Paties vaiko noras pažinti aplinką verčia griebtis matematikos sąvokų, aiškinti jos reiškinius.

Parinkite vaikams tokių lavinamųjų žaidimų, kurie skatintų jų protinę veiklą analizuoti, įrodinėti, apibendrinti.

Ikimokyklinukų žaidimuose matematikos žinios prasideda nuo veiksmų su daiktais. Jis gali daiktus tyrinėti, keisti jų pozicijas: pvz., lenkdamas kvadratą, gauna du trikampius arba du stačiakampius, mato, kaip daiktų skaičius pridedant dar vieną daiktą, didėja, atimant – mažėja. O dar labiau jiems patinka skaičiuoti pinigus, kai nori ką nors nusipirkti – tai ir yra puikus matematikos pradžiamokslis. „Duodu 30 centų, saldainis kainuoja 10. Kiek gausiu gražos?“

Verkite karoliukus, lyginkite: tiek pat, mažiau, daugiau; lyginkite daiktus pagal ilgį, dydį, plotį, storį, svorį ir pan. Mokykite suprasti ir skirti erdvės ir laiko sąvokas: vakar – rytoj – šiandien, viršuje – apačioje ir kt.

NAUDOTA IR REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA BEI ŠALTINIAI

1. Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymas. Vadovas tėvams. 2008 m.
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. 2002 m. Vilnius.
3. „Dialogas“, 1999 m. Nr. 37
4. „Mamos žurnalas“, 2006 m., Nr. 11
5. Skaitome nuo mažens. Vadovas tėvams. 2008 m. Vilnius.
6. Vaiko smegenų veiklos skatinimas. Vadovas tėvams. 2008 m.
7. Žurnalas „Pirmokas“
8. <http://www.mamosdienorastis.lt/>
9. <http://www.logopedas.lt/>